

лар жаргонин шундан дало-
лат бериб турибди. Бригада
далаларида чилпиш ишлари

Ислом КАРИМОВ:

«Биз қечаги кунимиздан воз кечмай, келажакни кўзлаб ишламоқдамиз»

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ҳолбуки, фожиянинг манбалаари ва сабаблари анча те-ранроқ эди. Иккинчи-иқти-содий муаммолар тўпланиб қолган, улар йиллар давомида ҳал этилмади келарди. Мисол учун қишлоқ аҳоли-нинг аҳолига назар ташлай-лик — улар аҳолининг яр-мидан кўпрогини ташкил эта-ди — бир қарич ерда бир не-ча авлод яшар эди. Бир йил-да уч марта ҳосил бера ола-диган саноат заводи яшаёт-ган одамларнинг қашшоқла-шиб кетгани, миллий анъа-налар ва турмуш тарзининг камситилиши, баъзи жой-ларда эса бутунлай таъжиб-остига олиниши, пахта янқа ҳокимиятининг шу пахтани етиштирувчи деҳқоннинг ўзи-зарур микдорда даромад ололмайдиган даражага ети-ши ҳисобга олиниши, бу фо-жияларни қандай қандай ша-роитда ўзи бергани равишан бўлади. Ахир, бу иқтисодий галаён учун сабаб эмасми?!

Ушунда уй қуриш ва томор-қа учун ер участкалари аж-ратиб бериш тўғрисида биз қабул қилган қарор ваъзати-ни кўп йиллардан изга солди. 1989 йилдан бошлаб қиш-лоқларда одамларга ярим миллион гектардан кўпроқ ер ажратиб берилди. Суго-риладиган энг яхши ерлар ажратиб берилганини алоҳи-да таъкидлашнинг истардим.

Бир неча миллион оила уй қуриб, ўз ерида деҳқончи-лик қила бошлади. Ана шу ерларда етиштирилган маҳ-сулотнинг ортиқчадан бозор-га келтирилиши бошланди.

— «Ўзбекистоннинг ўз ис-тиқлол ва тараққиёт йўли» китобинидада ислохотлар-нинг Ўзбекистондаги моде-лининг ўзига хос, энг муҳим қондаларини батафсил баён қилгансиз. Уларни «Правда» газетхоналари учун қисқача тавсифлаб беролмайсанми?

— Биринчи қоида — иқ-тисодийни мафкуралардан қилиб қилиш. Иқтисодий ҳақиқатни сиёсатдан юқори турдаги ло-зим, Иқтисодиёт — янги ҳа-мият қуриш даврида, айниқ-са ўтмиш босқичида давлат иқтисодиётини бошқариш жи-товини қўлдан бермаслиги зарур; у асосий ислохотчи бўлиб қолиши лозим. Қонун ҳақига нарсалардан устун бў-лиш керак — бу унвондир. Тўғридан, республика-нинг нуфус, тарихий, мада-ний хусусиятларини албатта

ҳисобга олган ҳолда кучли иқтисодий сиёсатни ўтказиш, аҳолининг камбағал табақа-ларини, қариётлар ва бола-ларни ҳимоя қилиш лозим. Бешинчидан, ислохот шо-қилимай, босқичма-босқич ўт-казилиши керак. Бозор иқ-тисодиёти йўлига ўтиш — қуруқ намоёнчи эмас, балки биринчи навбатда аҳолининг аризулиги бадавлат турму-шини таъминлаш воситаси-дир. Биз ҳали янги уйни қурамай туриб, ўзимиз ўсиб улғайган ва дашаётган эски уйни бузиб ташлашга ҳожат йўқ, деб ҳисоблаймиз.

Биз ўз тараққиёт йўли-мизни танлаб олар эканмиз, ҳалқимиз собиқ Иттифоқ-нинг бошқа мамлакатлари ҳалқлари билан ҳаммаи-нинг умумий мақсадимиз бўл-ган маърифатли, иқтисодий йўналишдаги бозор иқтисо-диёт ва демократия камол-га етган манзилда учраши-шига умид боғлаймиз.

Биз мақсадга иқтисодий ларзаларсиз, тартибсизлик-ларсиз, одамлар қашшоқ-лашмаган, давлатчилик ва қонунийлик бузилмаган ҳол-да еришни истиғамиз ва еришамиз ҳам — мен бун-га аминман.

— Афсуски, собиқ СССР-нинг турли минтақаларидаги барча газетхоналаримиз ҳам келажакка бу қадар ишонч билан қарашмапти.

— Менинг эса ишончм қонил. Шу ишонч бўлмаган-да эди, мен тарихимизнинг шу бўрилиш палласида мам-лакатимиз таъдирини, ҳалқи-миз тақдирини учун буюк масъулиятни зиммамга ол-маган бўлардим.

— Сиз ҳозир МДХ до-расида тагин ҳам мустақ-камроқ ҳамкорлик қилиш-нинг изчил тарафдорларидан бири ҳисобланасиз. Бу — ка-сиб иқтисодий бўлган одамнинг пухта ўйлаб тўтган йўлими ёки бу ерда сиёсий мақсадлар ҳам борми?

— Ишончм қонил, кўп таъкидлашнинг одамларни нима учундир «сиёсатчилар» ва «иқтисодчилар»га аж-ратиб қўйишга кўз бермоқда. Ҳозирги пайтда сиёсат бил-ан иқтисодий муаммоларни чамбарчас боғланган. Қан-дайдир бир дақиқада сиёсий мақсадлар йўлида иқтисоди-ёт кўрбон қилинса борми, бунинг натижаси яққол кўз-га ташланиб қолади. Шах-сан мен ҳар бир қадамнинг қандай иқтисодий оқибат-

ларга олиб келишини ҳисоб-га олмайдиган сиёсатчи бил-ан ишлашни қийин. МДХ доирасида биз қабул қилаёт-ган қарорларнинг самарасиз-лигини, менимча, иқтисодий тараққиёт қонуни билан сиёсатнинг ҳамоҳанг эмасли-гида деб эзоҳлаш мумкин. Ҳа, ҳалқларимизнинг ман-фаати иқтисодий жи-ҳатдан бирлашгани ва бе-восита ҳўжалик алоқаларини сақлаб қолишни тақозо этмоқда. Лекин бунда бирон тўмон эъраволик қилмасли-ги керак.

— Шу йилнинг январида Ўзбекистон Марказий Оснэ мамлакатларининг янги ҳа-миятининг туғиш ташаббус-қори бўлганининг сабаби ҳам шунда эмасми? Бу та-шаббус республикага эна шундай ҳамжамиятдан бош-қа қўшниларга нисбатан кўп-роқ манфаатдорлигини бил-диради?

— Раҳбарлари менинг та-қлифимни қабул қилиб, му-ҳим масалаларни муҳокама этиш учун Тошкентга келган бошқа мамлакатларга нисба-тан манфаатдорлигимиз кам ҳам, кўп ҳам эмас. Тўғри, Ўзбекистон ўзининг жуғроф-ий-сиёсий аҳолига кўра, минтақадаги барча давлат-лар билан чегарадош бўлган Марказий Осиёнинг юрғи-сифатида барча савий-ҳаракат-ларни мувофиқлаштиришдан манфаатдор, албатта. Ҳал-қимизда «қўшнинг тинч — ўзинг тинч» деган нақл бор.

Ўзбекистоннинг жуғрофий-сиёсий маъқеи тўғрисида унинг аҳолиси янги қўшни давлатларда ўз бераётган воқеаларни ҳис этиб туриб-ди. Мисол учун Тожикистон-даги қонли фуқаролар уру-шини олиб қўрайлик. Унда ўн минглаб кишилар ҳалок бўлди ёки бошпанасиз қол-ди. Ахир, Ўзбекистонда шу одамлардан кўпларининг қар-индошлари бор. Ёки бўл-маса, бошқа қўшни респу-бликада қўшнилардан жорий этилган валютани олиб қў-райлик. Шу республика бил-ан чегарадош вилоятлари-мизга ўша республикада қа-бул қилиш тўғрисида қўйил-ган Россия рублига оқиб-коста бошлади. Бунинг оқ-ибатида бозорларимизда нарх-наво бирдан ошиб кетди. Биз жавоб чораларини кў-ришга мажбур бўлдик. На-заримда ҳамма иллат шун-даки, МДХда калтабалик билан фақат ўз манфаатини

ўйлаш кайфияти кучайиб бормоқда. Ҳар ким ўзини кўтқаришга ҳаракат қили-пти. Қабул қилинаётган қар-орлар эса, қорғозда қолиб кетмоқда.

— Сиз дунё бўйлаб кўл-чўзиб юрмаслигинизни бир неча бор айтгансиз. Бу рес-публика хоржий ёрдам-дан воз кечиб, фақат ўз кучига ишонишини билди-ради?

— Ҳа, биз ёрдам сўраб қилимаймиз, лекин сам-имийлик, ҳалоллик ва Ўзаро манфаатдорлик ниятлари билан бериладиган ёрдам-ни рад этмаймиз. Бошқача қилиб айтганда, биз қўш-нимиз бошқаларга ёрдам сўраб эмас, қўшни-қўлга бериб, тенглик асосида ва ўзаро фойдали ҳамкорлик қилиш учун узаганимиз. Ол-лаҳа шукрин, ўлкамизнинг одамлари меҳнатсевар, за-минимиз қаринда ҳазина-лар кўп. Ўзбекистон пахта етиштириш жиҳатидан жа-ҳонда 3—4-ўринда тури-пти, олтин ва бошқа қим-матли металллар қазиб чи-қаришда дастлабки ўн дав-лат қаторига киришни ҳеч ким учун сир эмас. Рес-публика газ ҳамда унинг технология қайта ишланган маҳсулотлари билан ҳам ўзи-ни таъминлайпти, ҳам чет-га чиқариляпти. Келгусида биз ўзимизни нефть бил-ан таъминлабгина қолмай, уни чет давлатларга ҳам сотамиз.

Эски, самарасиз ва маф-куралаштирилган иқтисодий тизимнинг, Ўзбекистон собиқ марказнинг ҳомашё билан таъминлайдиган ўсимтаси сифатида бир томонлама ривожланганининг оқибат-лари республикада ҳали анча вақтгача сезилиб ту-ришини яхши тушунамиз. Ҳозирча ҳалқ ҳўжалигининг деярли барча тармоқ-ларида номукамал техно-логияли ишлаб чиқариш етакчи ўрини эгаллаб кел-ган. Гарчи сўнгги йилларда маълум ютуқларга эриш-ган бўлсак-да, ишлаб чи-қаришининг тайёр маҳсулот-чиқаришдан бўғинлари ҳа-ли ҳам намқувват ҳисобла-нади.

Ушунга ҳомашё ресурслар-нинг тайёр маҳсулотга ай-лантириш, уни сақлаш, қайта ишлаш ва сотишни йўлга қўйиш учун, афсус-ки, Ўзбекистон ҳозирча зарур қувватларга ва за-монвий технологияга эга

эмас. Ҳисоб-китоблар мам-лакатдаги мавжуд ҳомашё-ва ним тайёр маҳсулотлар-ни қайта ишлашни ташкил эта олсак, янги миллий маҳсулот икки баравар кў-пайишини, миллий даромад эса тахминан уч баравар ортишини кўрсатяпти. Бу — иқтисодий тараққиёт-мизнинг бош йўлидир.

Биздаги аниқланган бой маъдан ҳомашё захиралари, ҳодимларимиз салоҳияти, меҳнат ресурслари хоржий компанияларда жиддий қи-зиқиш уйғотмоқда. Улар бу захиралардан фойдала-ниб, ишлаб чиқаришни йўл-га қўйиш учун ўзаро ман-фаатли шартлар билан сар-моя солишга тайёрдирлар. Ҳозирнинг ўзидаёқ бир қанча қўшма корхоналар ту-зилди ва улар ишлаб ту-рибди. «Мерседес-Бенц», «Сименс», «ДЭУ» каби ва бошқа жуда кўп жаҳонга машҳур бўлган компаниялар мамлакатимизда мустақкам ва узоқ муддатга ўрна-шишмоқда.

Республикамиз хоржий сармояларни фақат бой ресурслари билангина эмас, иқтисодий-сиёсий вази-ятнинг барқарорлиги, амалга оширилаётган иқтисодий ислохотларнинг изчиллиги, қонунда хоржий ишбилар-монлар учун қўзда тутилган катта имтиёзлар ва кафо-латлар билан ҳам ўзига жалб этмоқда.

— Республикада сўз эр-кинлиги йўқ, муҳолифат-дан ўч олинмоқда, собиқ марказий наслардаги ай-рим мақолаларга қарши маҳаллий матбуотда ёппас-қа ҳужум қилинмоқда, деб шахсан сизни тоталитаризм-ни қайта тиклашда айб-лашмоқда. Бу фикрларинг рад эта олсанми?

— Саволга қараганда, сизлар ҳам собиқ «асосий» газеталарнинг шухратпа-растлигидан қутилмаганга ўхшайсизлар. Чунки, да-лил-исботсиз айб қўйиш, аввалгидек қандай яша-шни ўргатиш, ниятини ях-ши ниқобламай танқид қилиш «мендай фикр ёки иш қилмасанг, демай, сен айбдорсан», деган эски акиднинг қўйишларидир. Бу эса қўшнча янги Мустақил давлатдаги ҳа-қиқий вазиёти ҳолисона тушуниб етишга тўсқинлик қилади. Одатда таҳририят-даги ишхонадан ташқарига чиқмай туриб, айрим куч-

лар катта ҳақ тўлаган иқ-тисодий буюртмага муво-фиқ энг катта «умумлаш-тиришлар» ва «хулосалар» чиқариладир. Баъзан яхши ниқобланмаган «бирдан-бир ҳақиқий эътиқод»га тобе қилиш истаги билан шун-дай қилинади. Мен бир ҳақиқатни таъкидламоқчи-ман. Бу ҳақиқатга кўра, ҳар бир ҳалқ ва ҳар бир мустақил давлат ўз андо-залари ва қонунларига му-вофиқ яшашига ҳақлидир. Бизнинг энг талабчан ҳалқ-аро экспертлардан ўтган ўз Конституциямиз бор. Биз шу Конституцияга мувофиқ яшаймиз ва меҳнат қила-миз.

— Баъзан сизни кучли ҳокимият тарафдори дейи-шади...

— Диктатор ҳам дейиша-ди. Бошқа «баҳо»лар ҳам бор. Буларнинг ҳаммаси сиёсий ёки бошқа мақсад-ларни кўзлаб, шундай ба-ҳо қўяётган кишиларнинг виждонига ҳавола. Бир нарсани айтиб қўйай: мен қонун, аниқса, ҳозирги му-раккаб ўтиш даврида, ҳа-ма жойда ва ҳамма нарса-дан устун туршни керак деган қондага амал қила-ман. Бунинг аксини кўрса-тувчи мисолларни келти-риб ўтирмайман. Улар ҳам-манинг кўз олдида туриб-ди. Яна бир масала: мени қўллаб-қувватлаётган одам-ларнинг «улар мени қўл-лаб-қувватлаётган л а р г а аминман!» оёқшайлиги ва барқарорлиги учун ҳар қандай ишга қилишга тай-ёрман.

— Ислом Абдуғаниевич, сўзбўт учун раҳмат. «Прав-да» газетхоналарига қандай истакларингиз бор?

— Билишимча, қар-на-вонинг ошшиши, пулнинг қадрсизланиши оқибатида ҳозир энг содиқ газетхона-ларинингизга газетга обу-на бўлишяпти. Уларга ўз ҳалқимга тиланганимдек ях-шилиқ, тинчлик, фаровон-лик тилайман. Қийин давр-лар тез ўтиб кетади, деб умид қиламан. Миллатдан қатъий назар, сарб-бардо-ши ва келажакка ишонч учун ватандошларимдан жу-да миннатдорман.

Одьяблек ҚАЙПБЕРГЕНОВ, Геннадий СЕЛЕЗНЕВ. Тошкент шаҳри. («ПРАВДА»нинг 1993 йил 5 август соиндан олинди).

Ўза парваршида механизаторларнинг алоҳида ҳисса-си бор. Эрта баҳордан то ҳосил йиғиштириб олиниб, шуд-гор қилингувча тиним билишмайди. Айниқса, ҳозир фи-дойи касб эгасининг ташвиши янада кўпайиб кетди. Пах-тактор туманидаги А. Икромов номли давлат ҳўжалиги-нинг 7-бригадаси механизатори Холмурод Санжов ўз кас-бининг ардоқлаб келатганлардан бири. У ўза қатор ора-ларига сифатли ишлов бераётир. Звено аъзолари кектари-дан режадаги 20 центнер ўрнига 25 центнердан хом ашё олишмоқчи.

СУРАТДА: тажрибали механизатор Х. Санжов. У. ҚУШВОҚОВ олган сурат.

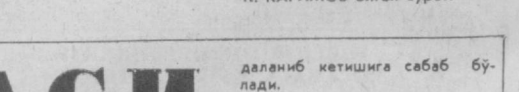
СУРАТДА: бригада бошлиғи Саъдулла Ражабов ўз да-ласида.

Август ўза парваршида ҳосил тўплаш ойна ҳисобла-нади. Бу вақтда деҳқон ўзининг бутун тажриба, маҳора-тини бу муҳим ишга бағишлайди. Чунки ҳосилнинг тақ-дирини айна шу пайтда ҳал бўлади. Шофиркон райондаги А. Навоий номли жамоа ҳўжалигининг бригада бошлиғи Саъдулла Ражабов ўз касбининг фидойи кишиларидан бири. У ҳозирги давларнинг қадрини яхши билади. Шу бонс кечаю-кундуз тиним билмай дала кезади.

СУРАТДА: бригада бошлиғи Саъдулла Ражабов ўз да-ласида.

К. КАРИМОВ олган сурат.

делениб кетишига сабаб бў-лади.

Донни қуришти Дон қомбайнларда йиғиб олинач, албатта унга нам ўт поялари қўйиладиган ёки уру-ларнинг намлик даражаси юқори бўлганда улар ёйил-май қолдирилса бир кечада қизиб қолса, сифати па-сади. Бундай уруғлик экиш учун яроқсиз, ҳисобланади. Йиғиб олинган дон махсус майдончаларда 5 сантиметр қалинликда ёйилад. Ҳар кун 2—3—4 марта уруғликни ша-молатиш лозим. Уруғ маро-мига келгач, тозаланган. Бун-да уруғ тозаланиш ёки ПЕТКУС машинасидадан фойдаланилади. Сўнгра уруғлик қопчаларга солиниб, сақланади. Уруғлик-нинг ошмо зараркунданларни сиқон ва қаламчидадан сақ-лаш катта эътибор эриш ке-рак.

ИҚТИСОДИЯ САМАРАСИ

Маржумак барча қишлоқ ҳўжалик экинларига нисбатан кам меҳнат талаб қилмайдиган экин. Шунинг учун ундан оли-надиган фойда юқориридир. Иш-лаб-чиқариш рентабеллиги 360 фоздан 572 фозгача етади. Унинг бозор ҳарид нархи 40—450 сўмини ташкил қилади. Янги бугдойга нисбатан 5—6 марта, маккажўхориға нисба-тан 3—4 марта кўп. Маржу-макин кўпроқ экиш сўзсиз ҳў-жалик иқтисодий қудратини кўтаради, молиявий аҳолини яхшилайди.

Р. ИСАЕВ, Ўзбекистон қишлоқ ҳўжалик вазирилик деҳқончилик бош бошқармаси бошлиғи. К. ШИРИНОВ, қишлоқ ҳўжалик фанлари номзоди.

ЭЛ СОҒЛИГИ-ЮРТ БОЙЛИГИ

ЎЗБЕКИСТОН ЭКОЛОГИЯ ВА САЛОМАТЛИК «ЭКОСАН» ЖАМҒАРМАСИ-НИНГ РЕСПУБЛИКА АҲОЛИСИГА МУРОЖААТИ

Азиз ватандошлар! Ҳурматли дўстлар! Ҳақамиз ҳозирги кунда ҳаётимиздаги энг азиз ва муқаддас миллий байрам — жонажон Ўзбекистонимиз мустақиллигининг икки йил-лигини тантанали нишонлаш арафасида турибмиз. Мус-тақил тараққиёт йўлини тут-ган келажак буюк давлати-мизни жаҳондаги 120 дай ортиқ мамлакат тан олди. Ҳақимизнинг тинчлик, бар-қарорлик, оёқшайиш ҳукми сурмоқда. Бу эса миллий тараққиёт, истиқбол қоғла-рига, эртанги кунга ишонч-чи тобора мустаҳкамламоқ-да.

Ўзбекистоннинг келажак сари дадил қадам ташлаши-да, жамият турмуш тар-зининг юқалишига инсон си-ҳат-саломатлигини сақлаш энг муҳим омиллардан би-ридир. Президентимиз Ис-лом Каримовнинг барчамиз-ни соғлом, баркамол авлод-дан қурашишга даъват қи-лаётгани бежиз эмас.

Шу жиҳатдан ҳозирги кунда республикамизнинг ай-рим минтақаларида санита-рия-эпидемиология ҳолатининг омонлашгани бизни бефарқ қолдира олмайди.

Об-ҳавонинг иссиқ кели-ши, экологик мувозанатнинг бузилиши, баъзи жойларда

ичимлик суви етишмаслиги, санитария-гигиена қондалари-га риоя этмаслик юқумли ошқозон-ичак касалликларини пайдо қилиши мумкин. Ҳо-зир юртимизда айни пишиқ-чилик масуами. Мева, қо-вун-тарвузларни озодалик қондаларига риоя этмай ис-теъмол қилиш, суви қайнат-ма йиғиш, ифлос суз ҳавза-ларда қўйиш инсон сало-матлигини хавф остида қол-диради. Уйла, кўча-қўйла, бозорда, бошқа жамоа жой-ларида тозалик ва озодалик-ка эътиборсизлик касаллик келиб чиқишининг асосий сабабларидир.

Афсуски, айрим транспорт, санаот, қишлоқ ҳўжалиги корхоналари раҳбарларининг масъулиятсизлиги оқибатида атроф муҳит, сув ва ҳаво-нинг турли ифлос чиқинди-

лар билан зарарланиши одам-ларнинг соғлиғига салбий таъсир этиб, ҳар хил юқум-ли хасталиклар келиб чиқи-шига шароит туздирмоқда.

Азиз қўшнлар! Биродар-лар! Ҳар биримизнинг соғ-лиғимиз аввало ўзимизга боғлиқ. Бундай экан, озо-датарчилиқка, шахсий ги-гиена қондаларига доимо риоя қилайлик. Ўйнимиз, ос-тонамиз, кўчамиз, иш жойи-мизни саранжом-сарашта, покиза тутайлик.

Корхона ва идора раҳбар-лари! Биз сизларга му-рожаат қиламиз. Корхона, та-шиқлот атрофидаги аҳоли яшайдиган ҳўлулар тозали-га эътибор бериш! Ма-ҳалла фаоллари билан бир-галикда атроф муҳит — сув ҳавзалари ва яшил майдон-ларнинг турли чиқинди ва

кимёвий моддалар билан ифлосланишига йўл қўйманг! Уларни вақтида йиғиб, олиб чиқиб кетиш ва зарарсизла-штириш чораларини кўринг! Тўпланиб қолган ахлат ка-саллик тарқатувчи манбага айланишини унутманг!

Шуни алоҳида таъкидлай-мизки,Зарафшон дарёси, Са-лор, Анҳор, Бўрижар, Кай-ковус сувлари, Сирдарё, Амударё ва унинг шохобча-лари ҳамда бошқа сув ҳав-залари эпидемик нуқтан на-зардан жиддий эътибор бе-ришни тақозо этади.

Бу борада «Экосан» жам-ғармаси ишлаб чиққан «то-за ҳаво» ва «тоза сув» дас-турлари талабларини энг шимариб, астойдил бажа-ришга киришсанг, аҳоли соғ-лигини муҳофаза қилиш му-аммоси тезроқ ҳал бўлур эди. Суви ифлос қилиб, ҳа-вони захарлаётган ҳар бир кишига бутун юхотир қил-май, рўй-рост айтишимиз керак: сиз бу билан ўз оё-қингизга болта уриясиз.

келажак авлодларимиз си-ҳат-саломатлигини хавф ости-да қолдиришми!

Шу ўринда ибратли анъа-наларимиз, урф-одатларимиз ҳамда ота-боболаримизнинг доно панд-насихатларини эс-ламоқ лозим. Ҳақиқий му-сулмон фарзанди ҳеч қачон ариқдаги сувга ахлат ташла-маган, она заминини муқад-дас билиб, уни эъзолаб, ҳар бир қаричдан оқилона, унумли фойдаланган.

Азиз юрдошлар! Ҳалқ соғлиғи — эл бойлиги, тинч-лиги, хотиржамлиги. Кел-линг, қадимий тарихимиз, табибат олами, ота-бобола-римиздан мерос урф-одат-лар, табибёт ҳодимлари ва экологларнинг кўрсатма ҳам-да маслаҳатларига қатъий риоя қилайлик, атроф муҳит-нинг саранжом-сарашталиги, аъзои баданимизнинг озода ва полкигига эришайлик, келажак авлодини ҳам жи-сонман, ҳам маънан соғлом, бақувват қилиб тарбиялаб, республикамиз равақига ва гуллаб-яшнашига ҳисса қў-шайлик!

ЧАНГЛАНИШИНИ ТАЪМИНЛАШ

Маржумак кўпчилик қишлоқ ҳўжалик экинлари қатори ша-мол ёрдамида ўз-ўзидан чанг-ланиши қийин. Шунинг учун гуллаш дэври бошлангани би-лавоқ экин майдони атрофида 4—5 та асалари оиналарини қў-йиш зарур. Кўпчилик ҳоллар-да асалари оиналарини экин жойлашган жойдан 2—3 кило-метр олисга қўядилар. Бу ишчи асалариларнинг қуяллик унуми паст бўлишига олиб келади. Чунки, ишчи арилар гуллардан олган нектарларни узоқ масофаларга иссиқ ҳавога олиб кетишларида қўл-да толиқиб, олисгага етолмай нобуд бўлиши мумкин. Маржу-мак гуллининг чанглиши дэври 8 оғдир. Ана шу дэврда гуллаш чанглимас экан, дон тугтай пуч бўлиб қолади. Шу сабабли асалари оинасини 500 метр атрофида қўйиш яхши натижа беради.

ОЗИҚЛАНТИРИШ

Маржуманинг гуллаш дэври бошланганида оззиқланти-риш яхши самара беради. Озиқлантиришда амийк се-литрасидан 150—200 кило-грамм, аммофосдан 150—250 килограмм берилиши лозим. Минерал ўғитларни тректорга

реша қўллаб-иш оиборланли-ги оқибатида кўчатлар нобуд бўлади.

Маржумак салкин шароитга мослашган. Шунинг учун тоғ олди зоналарида маржумак етиштириш учун қўлай шароит мавжуд.

ЕРНИ ТАЙЕРЛАШ

Республикамизнинг жамоа ва давлат ҳўжаликларига куз-ги экинларини ўриб-йиғиб олиш қизгин давом этапти. Шу экин-лардан 300 минг гектар май-дон бўшайди. Республикадаги ҳўкуматининг ташаббуси билан ҳалқимизнинг озиқ-овқат ма-сулоларига бўлган талабини қондириб мақсадига оралик экинларини қўйиштириш мўл-жалланган. Хусусан тақоррий экин сифатида 1350 гектар эрга тарих, 1310 гектар эрга мош, 1070 гектар эрга маржу-мак экиш режалаштирилган.

Эндики вазира иложи бори-ча режадаги майдондан ҳам ортиқроқ ерларга юқоридаги экинларни сифатли қилиб экиб, унинг агротехникасини му-каммал ва тўлиқ бақаршидан иборат. Бу борада маржумак экинни қўйиладиган амалга ошириш муҳим аҳамият касб этади. Экиндан олдин ҳосил-дан бўшган ерлар иложи бо-рича ҳайдалоли лозим. Ёки дискали бораборлар билан ўсимлик поялари майдонла-ниш шарт. Акс ҳолда экиш си-фатсиз ўтади. Шудгдордан кей-ин ер сугорилади.

Сугорилган ер етилгач, чи-

зеппаш олдиндан ҳар гектар ер ҳисобига 150—200 кило-грамм амийк селитраси, 150—200 килограмм суперфосфат экиб аммофос, 160 килограмм сульфат калий ёки 50 кило-грамм калий хлориди НРУ-05 ёки РУМ маҳсуллари ёрда-мида солинадил. Бу ишлар ба-жарилагач, бир марта узунасига ва қўндалинига 15—16 сан-тиметр чуқурликда чизел юри-либ, ер юмшатиллади. Ушбу ишларни бақаршида чизеллар кетига албатта, бир ёки икки қатор зигзак бораборлар тақ-либ юргизиллади ва мола боси-либ тупроқ эчиланади.

ЭКИШ

Маржумак экиш учун Ўзе-бекистон шароитида турли экин агрегатлар

ТУНГА ТУЕНА БИЛАН

Бирлашма раҳбари Янгибой УСАРОВ.

7-ширкат бошлиғи Гани ХУРОЗОВ.

ГАЛЛА ҳамisha мустақиллики белгиланган муҳим омиллардан бири бўлган. Унингдa бугдой борми, дастурхонинг тўқин. Омбори дон-дунга тўла мамлакат халқи тўқ, бой-давлат яшайди. Истиқлолга эришган сеvimли Ўзбекистонимизда кейинги вақтларда бунга алоҳида эътибор берилмаётгани, соҳани ривожлантириш учун ҳамма ишлар қилинаётгани, ризқ-рўз майдонлари тобора кенгаётгани бежиз эмас. Ҳозир жаннатмакон дийри-мизнинг турли бурчакларида ўрим-йигим, донни тозалаш ва давлатга топшириш авжи палла. Галлакорман деганининг қўли-қўлига тегмайди. Ахир даладаги ҳосилни маҳтал этиш гуноҳ, донсини исроф қилиш тилло йўқотиш билан баробар. Бу ёғи оқоз ва ҳур республиканинг катта тўйи, улуг айбсига муносиб тўёна ҳозирлаш эса элимизга хос азалий одат...

МИРИШКОРЛАР

ҲУЗУРИДА

ТАБИАТНИНГ сўлим гўшалари — пурвиқор тоғлар бағрига — алтунчи асфальт йўлининг ўнг тарафидан сербарг дараклар қатори олтинранг бугдойзор чегараси. Тўрт юз етмиш гектарлик яхлит даланинг бошқа чеккаларини кўз илғаб-илғамайди. Хув олдинда вагон-чайла, ён-вериди тўрт-беш одам кўринади. Яна нарироқда трактор ва комбайнлар гўё ўрмалаб юргандек, уларнинг шовқин-сурони олис-олисларга етади. «Газик» ўнқир-чўнқир тупроқ йўлдан ўша ёққа одимлайди, ортидан чанг кўтарилди. Галлазор мисоли баҳри уммон, сердон бошқорлар биров эгилганча сердоннинг тигирида инжуға ўхшаб ялт-юлт товланади. Экин бўлиқ, бўйи тиззадан ошиб, белга уради.

Олдинги ўринидида ўтирган Янгибой акага раҳм соламан. Пешонаси, кўз четларида вақт муҳри из солган чехраси мамнун, теvarакка хотиржам боқди. Унинг қўлатидан ипни жойида эканлигини пайқаш қийин эмас.

— Бу лалмикор ерлар 7-ширкатга қарайди, — орадаги жимликни бузиб, сўз қотди ҳамроҳим. — Бошлиғи Гани Хуროзов илгари зевно етакчиси эди, икки йилдан бери катта жамоанинг бошини бинойидек қовуштириб келаяпти. Ширкатта таширфимизнинг маъноси, улар ўрим-йигимда пешқадам. Мавсумнинг икки ҳафтасида мукофотга иккита қўй олишди. Бошқа ширкатлар ҳам бундай келишадигани йўқ, лекин булар пешвоз.

— Илгорики сабаби нимада? — Ўйласини айтганда, тартиб-интизомли иш йўлга қўйилганидан. Батафсил гапирман деса гап кўп. Вагон-чайлага етгач, машина тўхтади. Одамлар билан сурашиб, «ҳорма-бор бў» қилгач, Янгибой ака бошлиқни сўроқлади.

— Ўримнинг бошида, — дея бирови

ганди, ҳозиргача тингани йўқ, — деди бизга.

— Нормурод сергайрат йигит, — Янгибой ака мамнун гапирди. — Кўп ўрса мукофотга ҳам пул олади, ҳам галла, Ажабланманг, меҳмон, ёш бўлса ҳам комбайнчилар олди, икки бор уч минг сўмдан мукофот олди. Республи-нада хизмат кўрсатган механизатор.

— Гапга ўқувсизроқ, ишга чаққон. Бир кунда 13 гектаргача ўрапти, — Гани ака уни қувватлади.

Нормурод Эшназаров ўн тўрт йилдан бери трактору комбайн ҳайдаб чап-даст бўлиб кетган.

— Шаронг етарли, ҳақ яхши, техника соз, ҳосил мўл. Ўримни тезроқ тугатайлик деб ҳаракат қилиб етибмизда, — дея лўлдасини айтиди йигит. — Комил Эралиев, Саъдулла Қаршибоев каби шерикларим ҳам чакки ишлаш-маляпти. Давлатимизга, халқимизга галла зарурлигини яхши тушунамиз.

У вақтни қизгандими, «мен борай» деб рухсат суради. Биз ҳам «Газик» томонга юрдик. Галлазорда комбайнлар ҳайқирганча олдинга интилди, дон ва сомон ташиётган трактор-у машиналар бетиним ҳаракатда эди.

комбайнлар томонга ишора қилди. — Боя мотоциклини миниб ўша тарафга кетганди.

Уни шу ёқдан топдик. Гани ака ўрта бўйли, қорчадан келган, қиқ беш ёшлардаги киши экан. Бошида чорқирра дўппи.

— Қандай, бўшаширмайсизларми? — Э, бўшашиш қаёқда. Аксинча, яна бир-иккита қўй оламиз деб, одамларимиз гайратни оширишляпти. — Гани ака ярим ҳазил, ярим чин жавоб қайтарди. — Ўрилайтган ер ҳам, топшири-лаётган дон ҳам кун сайин ортапти. Жилвони қўлдан бериш йўқ!

Сўнгра у экин майдонларини режалар хусусида тўхталди. Жами 1858 гектар галлазор бўлиб, шундан 1300 гектариди бугдой, қолганда арпа ўстирилибди. Ўрим одатдагидан биров кечроқ бошланган экан. Егитга комбайн тонг саҳардан шом қоронғусигача тинмайди. Ҳар қайсида иккита ҳайдовчи: бирови комбайнни, бошқаси ёрдамчи. Буниси чой ичса ё дам олса унис минади.

— Ширкат ўтган йили гектаридан 14,1 центнердан бугдой, 18,1 центнердан арпа йиғиштириб олганди, — давом этди Гани Хуороов. — Бу йилги режа 9,3 центнердан. Аммо-лекин камида 16 центнерни мўлжаллаб туримиз. Арпазор ҳосили 18, бугдойзорники 16—17 центнердан тушаяпти.

— Бошқоларни қаранг, сердонлигидан ёиларига этин, — сўхбатга қўшилди Янгибой ака. — Икки йилдан бери табиат таътилин қилиб, қўккам қараш-ляпти. Айни керак пайтда ёмғир ёғиб, экинни дув кўтараяпти. Об-ҳаво ўз йўлига, галлакорларимиз ҳам чакки иш-лашляпти. Ерни тайёрлаш, уруғ қа-даш, парварилаш — буларнинг ҳар бири ҳам эътибор талаб, масъулиятли юмушчи, бевосита ҳосилдорликка таъ-сир этади. Деҳқонларимиз бу тадбир-ларни қандай бажаришнинг яхши бил-ляпти. Шу бонсдан хирмон бараксиди уларнинг пешона тери, бой тажрибала-ри этибди.

— Кимдир ҳисоблаб кўрган экан: агар ҳар квадрат метр жойда битта бошқо қолса, бир гектарда 13,5 кило-грамм дон йўқотилади экан, — мавзуни бошқа томонга бурдик.

— Нонинг ушғори ҳам нон, доннинг донаси ҳам дон, — сўзимни давом эт-тирди Янгибой ака. — Бир бошқо 1,35 грамм дон, демек, Тонна-тонна хирмон-лар ана шу мисқоллардан яралди. Эр қадрини туғишган билар, нон қадрини етиштирган. Галлакорларимиз ҳосилни исроф қилмай саранжомлаш пайидадилар. Гани ака тўғримишдан ўтиб бораёт-ган комбайнчиға «тўхта, тушиб кел» ишорасини қилди.

— Эрталаб соат тўртдан ўримга туш-

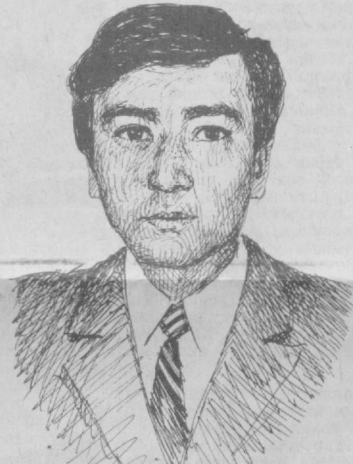
рор топганки, бу унинг ташаббуслари, саъй-ҳаракатлари натижаси.

Катта рўзгор даромади асосан галла-дан, чорва ўзини зўрга қоплайди. Лекин экин майдонлари, биров сули жойини ҳи-собга қўшмаса, деярли тўлиқ далами-кор ерлар. Миришкор деҳқон мўл ҳи-сил олиш учун ҳамма ишни қилади: маъқул нав излайди, ерни тайёрлай-ди, уруғни дориллаб, вақтида сепеди, ёш майсани ўғитлайди. Аммо буларнинг ўзи кам, экинга сув керак! Худо кўр-сатмасин, баҳор кўроғчил келса бор-ми... Ҳозирча об-ҳаво қарашаяпти. Бултур ҳам, бу йил ҳам қўккам галла-корни хушмуд этди. Маҳаллий шароит-га мос арпаининг «Нутанус», бугдой-нинг «Интенсив», «Сурхан» навларидан юқори ҳосил етиштирилди. Дарвоже, жорий йилда 6,030 гектар ерда галла ўстирилди. Шундан 3,900 гектариди бугдой, қолганда арпа. Ҳосилдорлик режаси 9,5 центнер, аммо даладаги бойликка ишониб, мўлжал катта. Ўрил-ган майдонларнинг гектаридан 14—15 центнердан дон чиқаяпти.

Ўрим-йигим энг долзарб палла, бу-тун эътибор унга қаратиляпти. Гал-лазорларда йўлларда, гарамхоналар-да, хирмонда — ҳуллас, ҳамма жойда мавсум сафарбарлиги ҳўкмор. Аввал-лари Йиззаҳдан, бошқа тарафлардан юк машиналари ёрдамга олинарди. Ҳў-жаликдан ҳам қўшмича техника воси-талари акратиларди, биргина донни та-шиш учун 20—25 та машина-ю тра-ктор қатнашарди. Уларга қўллаб ён-л-ғи, маблар сарфланарди. Ҳозир бу юмушни 2 та «К-700» трактори, 6 та автомашина бемалол бажарляпти. «К-700» хирмонга бир йўла 20 то-на, юкюналари тахта билан қарийб ярим метр кўтарилган «ЗИЛ» билан «ГАЗ-53» эса 5—6,5 тоннагача дон келтирмоқда. Муҳими, ортиқча хара-жатларга чек қўйилди.

Одатда ўрим бораётган пайкалда комбайн тўп-тўп сомон қолдиради. Ле-кин 7-ширкат галлазориди бундай манзарани кўрмадик.

— Бир комбайнча иккитадан, жами ўттиз тўртта сомонқовани олиб кел-гунча озмунча югурмадик, — дея изоҳлади Янгибой ака. — Ҳар қайси-сига 2—2,5 телекка хашак жойлана-ди. Илгари ерга тўқилган сомон прес-санар, уни ортиш, ташиш, тушириш, бостирмага босиш учун талай ишчи кў-чи, техника, вақт кетарди. Дала тоза-ланмаса, ҳайдов кечинарди. Икки-уч йилдан бери бу жараёнлар барҳам топ-ган. Сомон комбайн орқасига тақилган сомонхонага тушади, тўлгандан сўнг

Марказий хирмон мудри Тоҳир КАРИЙОВ.

Моҳирий комбайнчи Нормурод ЭШНАЗАРОВ.

Расмлар муаллифи Маҳмуд ЖУРАЕВ.

ИШБОШИ

ТАДБИРКОР БЎЛГАЧ

ЯНГИБОЙ ака — шу ерда туғилди, галлакору чорвадорлар орасида ўсиб-улгайди. Мактабдан сўнг Самарқанд-даги қишлоқ хўжалиги техникумида, институтда ўқиди. Буларман ёшлигидан билинади, деганларидек, техни-кумини тамомлаган йили олий билимго-ҳунин биринчи курсини ҳам тугатди. Бу ерда, киндик қони тўғилган қадрдон юр-да, роса ўн йилдан бери ишляпти.

Ишбоши тадбиркор, ташаббускор, изланувчан бўлса, элим-жойим деса, қў-лидан кўп нарсга келади. Ҳўжалик га-лалчиликка ва чорвачиликка икти-сос-лашган, катта-катта топшириқлар бор. Бироқ аҳолини боқиб-ийнатириш, тур-мушини яхшилаш, қишлоқларни обод этиш учун режалариниғна бажариш ки-фоя эмас. Маҳсулот ҳажмини қўлайти-риш, имкониятларни ишга сола бил-иш керак. Янгибой ака шунинг уддасидан чиқди, эл ўртасида ҳўрмат қозонди. Эндиликда ишда қатъий тартиб-инти-зом, меҳнатга кучли иштиёқ, рағбат қа-

па ё бугдой текни берилди. Бу пул ва мукофотлар асосий ҳайдовчиники, ёрдамчиға ҳар қайсиси алоҳида. Бош-қаларга ҳам юмушга қараб тартиб-қондалар бор. Умуман, етти кун якуни бўйича ҳар гал 8 киши рағбатлантири-лади. Илгор ширкат жамоасига бир бош қўй тегайди.

Яна бир омил — мавсум иштирок-чилари учун барча қўлайлик яратил-гани. Дала бошида ҳар кун эрталаб нонушта, тушликда иссиқ таом, соат тўртларда гўштлик-қатиқлик овнат тайёр. Ҳаммаси текни. Таъмирчи-усталар ҳам ёрдамга шай, носозликни зумда туза-тишляди.

Ғамхўрликлар бесамак кетмяляпти. Бултур ҳосил 40 кунда, нест-нобуглар-чиликсиз йиғиб олинганда. Ҳар ком-байн билан 180 гектар ўрнига 327 гек-тар галласи ялғинди. Беллашув пеш-қадамларига 148 тонна дон мукофот-га берилди.

Меҳнат баҳси бу йил ҳам қизгин. Комбайнчилардан Нормурод Эшназа-ров, Комил Эралиев, Азим Жуманаза-ров, Тўлқин Мирзаев, ана-уна Берди-бек ва Яхшибек Ҳайдаров, дон тапш-вичилардан Норбўта Хидирбоев, Анорбой Абдалмимов, сомони алтунчилардан Ба-роғ Оқилов, Абдурашул Тураев, Нишон Сангиров, гарамловчилардан Абду-жид Очилов, Абдулла Дадабоев, Абду-гани Шойзоқов ғолибликка интиляш-ляпти. Қўй олишга эса Гани Хуороов бошлиқ жамоадан ташқари Турсунму-род Жуманазаров билан Эргаш Сафа-ров бошлиқ ширкатлар ҳам талабдор.

Собиқ давлат хўжалиги эндиликда жамоа-ширкат бирлашмиси. Бошдаги бир дўппи ўрнига бошқаси қийилган йўқ. Балки ички тузиллиш, эски тартиб-қонда тубдан ўзгартириляпти. Қўйи ишлаб чиқариш бўлимларининг эр-кинлик ва имтиёзлари кенгайди. Меҳ-нат жамоаси мустақил иш юрляпти, бирлашма ҳар қандай ёрдамга тайёр. Шунингдек, Президент фармони асо-сида аҳолига галла, оилалар чорваси учун ем-хашак берилляпти. Бу ишлар-дан эл мамнун.

ДАЛАДАГИ ЭМАС,

ХИРМОНДАГИ ҲИСОБ

ЎРИМ-ЙИГИМ пайтида раҳбарлар-ни вақтинчалик «қароргоҳ»дан топши-осонроқ. У йдоранинг орқасида, маши-на-трактор боғи билан марказий хир-мон дарвозаси чап ёнида жойлашган. Бу ер бежиз танланмаган, қозоннинг боши, қолаверса, келган галла ким қа-ндай ишлаганини кўзгудангидек аён эта-ди.

— Икки йилдан бери хирмонга То-ҳир Қаримов мудирлик қилляпти, — дейди Янгибой Усаров. — Ҳисоб-иктоб-га пухта. Илгари хўжаликда ғазначи эди, бу ерда иш масъулияти бўл-ган учун уни шу ёққа ўтказдик. Зўр умид, билан етиштириб, жазирама оф-тобда реза-реза тер тўқиб саранжом-ланган донни асрашнинг унга ишониб топширганмиз.

Юқорибирлашганлик сероғайни Ка-римовларни ҳамма яхши билади. То-ҳир ака-укалар ичиди энг эъзили, энг урдабурони. Каттага ҳам, кичинча ҳам эл бўлиб кетлади. Еш, ширинсўз, одам-оҳун йигит, ишига пишин.

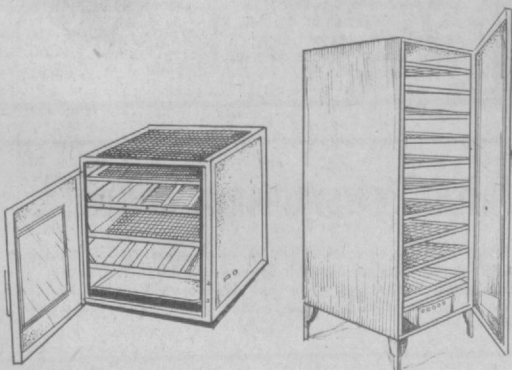
— Бу йил 6 минг тоннага яқин гал-ласи қабул қилиш режалаштирилган, — дейди у. — Ҳар кун 180—200 тонна атрофида дон келаяпти. Жой кенг, то-залаш, саралаш ишлари учун шароит етарли. Давлатга 3,100 тонна, жумла-дан 1,700 тонна уруғлик ҳосил соти-димиз керак. Сара дон жўнатасак, мў-май даромад келади. Қолаверса, рес-публикамиз мустақиллиги учун бир килои ҳам мадад. Шундай экан, бой-лик беҳуда исроф бўлмайди.

Тобора юксалаётган хирмонлардан кўз қувониб, дил завқланади. Ахир бу донлар эл дастурхонини бейзади. Иш-ловчиларнинг руҳлари тетик. Тарозини ҳар тортиганда ҳисобчи Исом Худой-бердиев бир севинаяди. Дарвоза олдида маҳиналарни сира куттирган йўқ. Ўз касбининг усталари Адам Пифер би-лан Абдуллоҳиқ Эшонқулов «ЗАВ-20» қурилмасини тўхтовсиз, унумли ишла-тишляпти. Хуллас, барча себган ва ҳўшёр.

ЗОМИН туманидаги «Зомин» жамоа-ширкат бирлашмасида жўшқин, кўта-ринки меҳнат қайфиятини шундай қи-ёсладик: истиқлолни қўлга киритган ҳўр ва овоз халқ галла қўшқинни ба-рарла, жүроров кўйламоқда! Респу-бликамиз тўғиға муносиб тўёна тай-ерланмоқда.

Эргаш ИБРОҲИМ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг
махсус муҳбири.

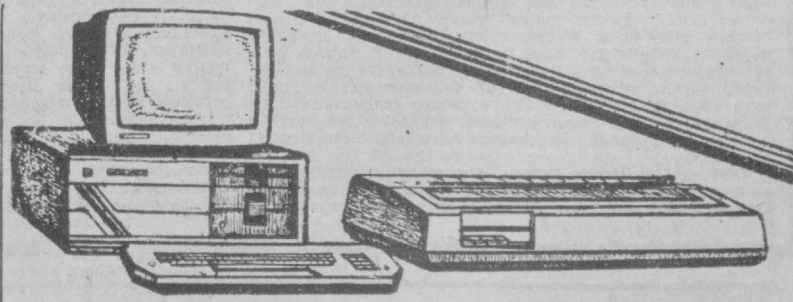
«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ «ҚОЖАТБОРОР» ТАРҒИВОТ-ТИЖОРАТ ХИЗМАТИ
МУКОФОТ УЧУН ТЕЛА: 33-44-43, 32-54-44, 32-56-84, 32-56-25
БИҲИШЛАШНИНГ ТЕЗГАВИ АНДАШИ

ЖАМОА, ДАВЛАТ ХЎЖАЛИКЛАРИ РАҲБАРЛАРИ,
ФЕРМЕРЛАР ДИҚҚАТИГА!

ТОШКЕНТДАГИ «АЛГОРИТМ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШ-МАСИ ШУ ҚОРХОНАДА ТАЙЕР-ЛАНГАН ИНФРАҚИЗИЛ НУР-ЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАНГАН МЕВА-САБЗАВОТ ҚУРИТИШ ШКАФЛАРИНИ СОТИБ ОЛИШ-НИ ТАВСИЯ ЭТАДИ. ШУНДАЙ ҚУРИЛМАЛАРДАН ХЎЖАЛИК-ЛАРДА ФОЙДАЛАНИЛСА, ПИ-ШИБ ЕТИЛГАН МЕВА-САБЗА-ВОТЛАРНИ ҲЕЧ ҚАНДАЙ НО-БУДГАРЧИЛИККА ЙЎЛ Қўй-МАЙ ПЕШМА-ПЕШ ҚУРИТИБ

ОЛИШ ИМКОНИЯТИ ВУЖУДГА КЕЛАДИ.

МЕВА-САБЗАВОТЛАР БУНДАЙ ШКАФЛАРДА ҚУРИТИЛГАНДА НОЗ-НЕЪМАТЛАРНИНГ ДАР-МОНДОРЛАРИ 85 ФОИЗ САҚ-ЛАНИБ ҚОЛАДИ. ҚИШДА ЭСА ШУНДАЙ МЕВА-САБЗАВОТЛАР 80 ФОИЗ ЎЗ ҚОЛИГА ҚАЙТАДИ. МЕВА ВА САБЗАВОТЛАР ТАВ-СИЯ ЭТИЛГАН ШКАФЛАРДА ҚУРИТИЛСА, УЗОҚ МУДДАТ САҚЛАНИШИГА ЖАФОЛАТ БЕ-РИЛАДИ.

ҚОРХОНА ВА ТАШКИЛОТЛАР РАҲБАРЛАРИ ЭЪТИБОРИГА!

ТОШКЕНТДАГИ «АЛГОРИТМ» ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШ-МАСИ «АГАТ-9» ТИПИДАГИ КОМПЬЮТЕРЛАРНИ СОТИБ ОЛИШНИ ТАВСИЯ ҚИЛАДИ. «АГАТ-9» КОМПЬЮТЕРЛАРИ ФОЙДАЛАНИШ УЧУН МУРАК-КАБ ЭМАСЛИГИ ҲАМДА Қў-ЛАЙЛИГИ БИЛАН АЖРАЛИБ ТУРАДИ.

Мева-сабзавот қуриши шкафла-ри ва «АГАТ-9» компьютерларини сотиб олиш юзасидан «Алгоритм» бирлашмасига мурожаат этинг. Бирлашма манзилгоҳи: 700208, Тошкент шаҳри, И. Усмонов 6-тор кўчаси, 71-уй. Телефонлар: 74-84-37, 74-56-01.

БИР ПИЁЛА ЧОЙ ДАХЛА

Дам олиш саҳифаси

Ўзбегим оғоби бу

«Ширин сўз — жон озиғи» нақли халқимизнинг ноб, пурҳикмат дурдоналаридан ҳисобланади. Унинг замирида кенг маъно бор. Чунки ширин сўз дилни равшан, кайфиятни чоғ қилади. Битмаётган ишнинг «калит» ҳам унда. Яна одамлар ўртасида меҳр-оқибат, саховат, яхшиликни шакллантиришда ҳам ҳушмуомалалик, ширин сўзликнинг аҳамияти беқиёсдир. Айни вақтда ширинсўзлик одамнинг маданиятликлигини билдириб, маънавий қиёсасини ўзига акс эттиради. Ширинсўзлик ҳар ерда зарур. Қўчада ҳам, сафарда ҳам, ҳаттоки оилада ҳам ҳушмуомалаликнинг оқибати омонлик. Мулоимлик, босқинлик, ваъминлик билан бошланган юмушлар сип-силқиб битади. Халқимизда яхши урф-одатлар, удуллар жуда кўп. Шулардан бири ширинсўзлик, ҳушмуомалаликдир. Ҳушмуомалалик одамларни бир-бирига яқинлаштириб, улар ўртасидаги муносабатларни мустаҳкамлайди. Ҳушмуомалалик туфайли одамлар бир-бирлари билан шундай сирдош, яқин бўладики, ораларидан қил ҳам ўтмайди. Хайрли юмушларнинг бари бир оғиз ширин сўздан бошланади.

Дарҳақиқат, донишмандларимиз таъкидлаб ўтганларидек, сўз — дил малҳами, ҳаёт лаззати, жон озиғидир. У кишилар ўртасидаги шундай алоқа во-ситасидирки, ҳаётимизда тугган ўринни тавсифлаш қийин. Сўз — инсоният учун бебаҳо — ҳазина. У мўъжизалар ярата оладиган жуда катта инжимоий куч.

Сўздан қудратлироқ нарса йўқ. Бир оғиз сўз билан ўз йилда оёб бўлган мамлакатлар, бир лаҳзада ер билан яқсон бўлади. Яна бир оғиз сўз билан вайронлар гўзал бўстона, боғ-роғга айланади. Демак, ана шу қудратли во-ситадан ўз ўрнида фойдаланиш керак.

«Сўз буюк нарса», — деган эли оқил-лардан бири, — шунинг учун ҳам буюк, сўз билан одамларни бирлаштириш, сўз билан уларни бир-бирдан юз кўр-мас қилиб юбориш мумкин, сўз билан меҳр қозониш, сўз билан нафрат ва адоватга йўлиниш мумкин. Одамларни бир-бирдан ажратадиган сўзни айтиш-дан сақланг». Ҳа, ширин сўз бамисли дуру гавҳар. Сўз даъваткор, қақриқ қаби инсонинг куч тўлиғидир, қалба-рининг оловлантириди, улуг зафарларга чорлайди. Кишининг ғайратини жўшти-радиган ҳам, унинг нуқига куч қўшади-ган ҳам ана шу ўз ўрнида қўлланилган, кишининг нозик таъбиға таъсир кўр-са та олган сўзидир. У дилимизга дармон, турмушимизга фазл бағишлайди.

Кишилар ўртасидаги муносабат-ни белгилашда сўзнинг ўрни беқиёсдирки сир эмас. Аммо унинг қудрати қанча-ка буюк бўлмасин сўзга муносабат-мизда шунчалик эҳтиёткор бўлиш-нинг тақозо этиди. Дарҳақиқат, аччиқ сўз айтиб, ширин сўз кутмагин. Халқи-миз нақлида зикр қилингандек, «Арапа экиб» — бугдой кутмагин, «Нима эсанг шуну ўрасан». Шунинг учун сўзни меъ-рида ишлатмоқ керак. Гўзал, маъноли ва пурҳикмат сўз сўхбатга фазл кири-тади. Ундан ташқари сўз кўнгилларга завқ бағишлаб, кайфиятни яхшилайди. Ўз-ўзидан маълуки, кайфияти чоғ киши соғлом бўлади, бу ўз навбатида ижти-моий иш унумини ҳам оширади.

Сўзлашув ҳам катта маданият, унинг ҳам нозик томонлари бор. Сўзнинг сир-асрорлари имкониятларидан санъ-аткорона фойдаланиш, таъсири янада кучли бўлади. Эътибор берган бўлсан-гиз маҳоратли нотичларнинг сўзлашув-ларини тинглаганимизда ёки артистлар-нинг сўзни «чертиб», жой-жойига қў-ётганларини эшитганимизда уларга маъ-лий бўлиб қоламиз. Аммо ана шу ма-ҳорат жута катта меҳнат авазига ярати-лади. Йиллар давомида олиб борилган машқлар, тайёргарликлар, натижасида қўлга киритилади. Айни вақтда сўз би-лан ишнинг бир-бирига монанд бўлиши-ни ҳаёт тақозо этади. Агар улар бир-бирига номувофиқ бўлса, ундан ёмони йўқ. Қилинаётган иш сўзга мос келма-са, киши бебурд бўлиб қолади. Ёлгон сўз қанчалик «чиروي», дабдабали бўл-масин, барибир бетаъсирдир. Бу борада буюк аллома Абдурахмон Жомий шун-дай деган эди:

ЖОН ОЗИҒИ

Ишдан туғилса фақат дард-алам,
Тилдан не фойда сехрласа ҳам.

Иш ва сўзнинг бир бўлиши унинг соҳибига фақат таъсирли олоб келади, обрўвига обрў қўшади. Аммо ширин муомала қилмасан деб сўзни сийқалаш-тириш керак эмас. Сийқаланган муно-сабатлар сўхбатдошнинг мазоҳ қилгандай туюлади, кишининг асабини бузади. Ай-ни вақтда бу ҳолат сўзнинг қадрини туширади. Аммо ана шу сўз қадрини билиб, ўз ўрнида ишлатилса, нур усти-га аъло нур. Афсуски, сўз қадрига бе-фарқ қараб, сўзни керак-но керак ўринда ишлатиш ҳам жуда кўп учрайди. Уш-а сўзнинг мавридими ёки йўқми, бунга ҳам эътибор берилмайди. Баъзилар сўхбатдошнинг ҳали билиб, ўрганмасдан, бир икки оғиз сўзиданоқ бирдан томдан тараша тушгандай. «Менга сиз ёқиб қолдингиз», «Мен сизни ниятда ҳур-мат қилмаган», «Мен учун сиз ягона-сиз», «Сизнинг сўзларингиздан доноли-нинг ҳиди барқ уряпти», «Нихоҳларин-гизданг нуронийлигини қаранг-а» ва-ҳо-казолар деб сўнъий ясама, куруқ, мақ-товларни айтади. Азиз газетхонлар биз-ни тўғри тушунишларини истаймиз, чу-нки юқоридаги қаби мақтовли сўзларни ишлатишларига қарши эмасмиз. Аммо бу сўзларни мавриди билан ўз ўрнида қўллаш керак, акс ҳолда бу эҳтиром-лар сохталити сезилиб қолади. Бу эса ноқўлай ҳолатни юзага келтирилади.

«Ҳаммаини мақтайдиган одамга, ишпо-ми», деган эли инглиз адиби Жон Кол-ли. Ҳатто чиройли сўзлар ҳам ўз ўр-нида ишлатилмаса, ҳушмуомалаликка путур етиб, сўз ўз салмоғини йўқотади.

«Сўзга эътибор — элга эътибор» де-ган нақлдан инсоният учун ноб ҳисоб-

ланган сўзнинг қадри улуглаб, покля-гини сақлаш ҳаётий зарурат эканлиги ўқтирилган.

Ҳушмуомалалик одамларга кўнгил-хушлик, кайфиятчилик ато этади. Дилчи-валикларга қирон келтириб, хушча-қадклининг бозорини чаққон қилади. Кўнгил ришталарининг нозик торини чертиб, дилга қувонч ва ёрқин туйғулар бахш этади. Ҳа, ҳушмуомалаликнинг сир-асрори катта. У киши кайфиятига жуда тез таъсир қилади. Руҳини тетик-лаштириб, кишиларда яшашга иштиёқ уйғотади. Келажакка бўлган инсон-ини мустаҳкамлайди.

Кимдаки бу эзгу хислат жамуликам бўлса, унинг сўхбатидан, маслаҳатидан дилинг равшанлашиб, кайфиятинг кў-тарилб кетади.

«Айтилган сўз — отилган ўқ» деган-ларидек, — айтилган сўзни қайтариб бўлмайди. Мабоодо у яхши сўз бўлса, инсонларга олам-олам қувонч бахш эта-ди. Муҳим, нордон ва чалқаш бўлса ҳай-ҳай, ундан худо асрасин. Шу ўри-на Шероизнинг ушбу мисраларини эс-лаш лозим.

Ё ўйлаб сўзлагин инсон инсоли,
Ё жим туравергин ҳайвон инсоли.

Ҳа, маза-матрасиз сўзлагандан кўра жим турган юз қарра афзалдир. Вемаъ-ни, оччиқ сўзнинг жафоси минг битти-дир. Бу борада Носир Хусрав шундай деган:

Одам тилидандир балонинг бари,
Тилдан ҳар кимсаннинг фойда-зарари.

Дарҳақиқат, тилда, муомалада жуда катта сир бор. Тилга эрк бериш ноҳуш оқибатларга олиб келади. «Тили ўзун-нинг иши хуржун» деган доно нақл бор. Аммо узун тили нафақат ўз ишни хуржун қилади, балки бошқалар назари-дан қўлиб, нафратга учрайди. Тасқара феъли кимса атрофдагилар дилини ҳам хуфтон қилади. Яқинда бир танишимни руҳи тушқун, тажанг ҳолатда учратиб қолдим. Маълуҳ бўлишича, у аячдан бери кўрмаган собиқ курсдоши билан учрашиб қолган. У эса «Эҳ, тамом бў-либсан-ку, башаранга қара, ҳамма ё-нинг бўжмайиб кетибди», деб дўстнинг дилини хуфтон қилган. Ана шу совуқ муомала ўртоғимнинг у ёки бу ёғидан ўтиб кетибди. Бечора менга ҳам «Наҳот тамом бўлапман-а?» деб қолди. Мен баҳоли қудрат қўнғилиги кўтариниға ҳа-ракат қилдим. Аммо ўртоғимнинг дил оймаси чил-чил синган эди. Ҳа, «Эҳ» совуқнинг қилиғи ҳам совуқ» кимсалар ҳам бор.

Сўз ишлатишнинг нозик томонлари кўп. Чунки, ҳар бир сўз ўз маъносига кўра бир неча ўринларда қўлланилиши мумкин. Инсон ҳар томонлама етук бў-лиши учун атрофига сезирлик билан қараб, аввало ўзини ҳушмуомалалик руҳида тарбия қила билиши лозим. Ҳуш-муомалалик тушунчасининг ҳам камро-ви кенг. Бу соҳадаги нуқсонларни, на-мчиликларни йўқотиш бир ҳамла билан амалга ошмайди. Шунинг учун бунга кенг жамоатчилик, ўз қўлига олсаки ҳеч шубҳасиз, ўз ижобий на-тижасини бериши, кишиларимизнинг бир-бирларига бўлган муносабатларига юк-сак маданиятга эришиш мумкин.

Мусокул УСМОНОВ,
профессор.

ТОҒ ЧЎҚҚИСИДА—РАСАДХОНА

Улуг олим Улугбек раҳ-барлигида 1425 йили Са-марқандда бунёд этилган расадхона бугунги кунда бутун дунёга машҳур. Буюк аллома таваллуднинг 800 йиллик юбилейи муносабати

билан Улугбек номи билан боғлиқ яна бир йиллик расад-хона бунёд этилаёттир. Мазкур илмий қўзғатувлар маркази Қашқадарёдаги Майдалик тоғи чўққилари-дан бирида маскан топмоқ-

затадиган қатор мукамил қурилмалардан ҳам фойда-ланилади.

Улугбек юбилейига яхши соғва бўладиган маъруза нобъи ишлоот учун малакали му-тахассислар тайёрлаш тад-бирлари ҳам қўриляпти.

А. АЛИЕВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ» ТАНЛОВИ ҒОЛИБЛАРИ

«Қишлоқ ҳақиқати» газетаси бўлим мудир, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими Наримон Орифжоновни беш минг сўм миқдоридан пул му-кофоти билан тақдирлашга қарор қилинди. Худди шун-ча миқдордаги пул мукофоти билан «Қишлоқ ҳақиқати» газетаси бўлим мудир Эргаш Иброҳимов ҳам тақдир-ланди. У бу мукофотга «Ўзбекистон Республикаси Мус-тақиллиги кунининг икки йиллиги олдидан» — «Қиш-лоқ ҳақиқати» сўрови» доимий рукин остида эълон қи-лингн «Энг буюк тортиқ», «Истиқлол ва бур», «Ва-тан иши», «Катта ишнинг бошланғичи» сарлавҳалари остидаги туркум мақолалари учун сазовор бўлди.

Республикада шун қулларда амалга оширилаётган кенг қўлданги бунёдкорлик ишларини, иқтисодий исло-хотнинг боришини, маданий-материй жаҳаллардаги ян-гилликларни кенг жамоатчиликка таништиришда деҳқон-чилик-санаят мажмуининг тақрибли мутахассислари, олимлар, журналистлар ва барча қаламашлар фаол иш-

тирок этмоқдалар. Шунинг ҳисобга олиб улар учун ҳам алоҳида ижодий танлов ташкил этилган. Тахрир ҳайъати йилгилида қашқадарёлик иқтидорли журналист Пулат Гадовга «Кимга дармон, кимга армон» сарлавҳаси ости-даги таниқий мақоласи учун тўрт минг сўм миқдо-ридаги пул мукофоти беришга қарор қилинди. Ўзбеки-стон қишлоқчи ичимлик сув билан таъминлаш ва кана-лизацилантириш жумҳурият ишлаб чиқариш бирлasmаси бошлиғи Нуриддин Заҳриддинов, Абдурауф Фитратнинг қизи Севаргул Караматуллаҳова, Хоразм вилояти Хон-қа район газетасида хизмат қилаётган, айни пайтда тахри-ратимизга яқиндан қўмак бераётган Эркин Шарипов, Бешкентдаги марказий дорихона бошлиғи Гулом Умир, хатирчилик иқтидорли қаламаш Улугбек Жумаевлар «Қишлоқ ҳақиқати» саҳифаларида ўзларининг долзарб мавзуларига мақолалари, ҳикоялари ва бошқа асар-лари билан фаол иштирок этганликлари алоҳида таъкид-лаб ўтилди.

Мустақиллик оидмларини ёшларсиз, уларнинг қўли келажаксиз тасаввур этиб бўлмайди. Чунки баркамол, соғлом, фикр-мулоҳазали, ақл-ли, билимли ёшларгина ҳур республикамиз бун-ёдкорлари бўла оладилар. Улар ҳар томонлама қўллаб-қувватланган жойларда чинакам ютуқлар, ғалабалар қўлга киритилди. Бу борада 1-Тош-кент тиббиёт институтидан ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Талабаларини ижтимоий ҳимоя қи-лиш, соғлиқларини тиклаш ниятида Бўстонлик тоғлари бағрида — сўлим бир гўшада «Шифо-кор» соғломлаштириш ва спорт оромгоҳи ташкил этилди. Гўзал ва оромбахш дам олиш маскани-да айни кунда мингдан ортқ талаба ёғи таъ-тиллариин мароқли ўтказиб, соғлиқларини тик-лаб, янги ўқув йилига таралдув кўрмоқдалар.

— Бир томон тоғлар, бир томон «Чорвоқ» сув омбори билан ўралган шифо масканимиз талабаларимизнинг совимли дам олиш масканига айлантирилган, — дейди институт доценти, ором-гоҳ қурилиши жонқуярларидан бири Саид Тур-сунов, — бу ерда уларнинг мириқиб дам олиш-лари учун барча шарт-шароитлар яратилган. За-монавий спорт майдончалари, сузиш ҳавзалари талабалар хизматида. Ҳар кунин уч маҳал мазоли ва хушхўр овқат тайёрланмоқда, мева-чева сероб,

Бу сўлим шифо масканида дам олаётган Гул-нора Раҳмонова, Матлуба Нуржонова, Нилуфар Ерназарова, Гулал Инознова каби талабалар ўзларига қўрсатилган таътирликлар учун ма-млакатимиз Президентига ва ҳукуматимиздан беҳад мингум бўлиб, бу меҳрибонликка жавобан аъло ўқиб, етук шифокор бўлишга аҳд қилдилар.

СУРАТЛАРДА: 1. Саид Турсунов талабалар дав-расида. 2. Тоза ҳавода волейбол ўйнашининг ўз-гашти бор.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

Қўйида биз буюк ҳақим-нинг рақини даволаш учун қўллаган шифобахш ўсимлик-ларни тўғрисида қисқача сўз юритмоқчимиз. Ибн Сино рақини даволаш учун Абу Жаҳл тарғузи, алоз, анжир, арпа, атирул, баргизуб, бас-ра, бон даракти, бош оғриқ унумли фойдаланиш мум-ўти, боқила, гулсапар, гул-кин.

Шотурсун УСМОНОВ,
дорихунос.

Ўлкамиз табиати

СОВУҚ КҮЛ

ПОМИРДА. 3910 метр баландликда Йи-рик кўллاردан бири Қорақўл жойлашган. Бу кўлга бундай ном берилишга сабаб, кўл сувининг қоратир ту-сидир. Кўлнинг узун-лиги 28,3 километр, энг кенг жойи 23,3 ки-лометр келади. У ўл-камиздаги энг чуқур кўл бўлиб, чуқурлиги 238 метрга боради.

Кўл суви йилнинг саккизи ойи давомида музлаб этади. Ҳатто ёз ойлари ҳам ундаги сув-нинг ҳарорати 8—10 даражадан юқори кў-тарилмайди. Унинг ости-да муз бўлаклари жазирама пайти ҳам кўриниб туради. Суви шўр бўлгани сабабли ичпишга яроқсиздир.

АРАШОННИНГ
ШИФОБАХШ
СУВИ

ОҲАНГАРОН дарё-сининг ўнг irmoғи Ара-шон деган йирик йўриқ оқимида суви табиий тўғон тўсади. Унинг олд қисмида дарё суви йилгилиб, кўл ҳосил қилган. Узоқ вақтлар-дан бери одамлар бу исенқ буюк сувнига шифо излаб келадилар. У кўп дардларга даво. Арашон бўлогидан сувнинг ҳарорати 30 даражада. Ҳамма вақт суви юзидан таъ шифа-чалари ҳосил бўлиб, олтин-туғурт хиди ан-қиб туради. Булоқ се-қунлига 2,5 метр сув чиқаради. Унинг тарки-бида мағний, калий, натрий сиплари турли кимёвий моддалар бор.

Фарход
АБДУЛЛАЕВ.

БИЛИБ ҚЎЙГАН ЯХШИ

Бир стаканга 250 грамм сув, сут, қаймоқ, 200 грамм шакар, картошка уни, 220—230 грамм гўруч, нўхат, 160 грамм буг-дой уни жойлашад.

Бир ош қошиқча 20 грамм сув, аспл, сут, сарғай, 25 грамм қаймоқ, шакар, 30 грамм туз соғдириш мумкин.

Чоғи қошиқча 10 грамм ша-кар, 5 грамм ўсимлик ёғи, 10 грамм қаймоқ жойлашад.

Сут қайнаётганда оз миқ-дорда қанд ёки шакар қў-шилса, унинг сақлиниш муд-дати узаяди.

Хамир, қон туҳум, сут, ба-лик маҳсулотлари, мурabbo сақланган идишларини олднн совуқ, кейин иссиқ сув билан ювган маъқул.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома тахрир ҳайъати: Н. ҚАЙМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЙМОВ [бош муҳаррир ўринбосари], С. САЙДАЛИЕВ [бош муҳаррир ўрин-босари], О. ҒОФУРОВ [масъул котиб], Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республи-каси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Ўз-плодоовощинпром» концерни, Ўзбе-кистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жа-моаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32.

ТЕЛЕФОНЛАР. Мухаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51, 32-09-93. Қайта ишлаш санаяти бўлими — 32-56-31. Иқтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими — 32-56-22. Мелiorация ва қишлоқ қурилиш бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Бездатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г-481. 29880. нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 19.45

Ўзбекистон Республикаси Президентини Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6